

HAKLARI TANIYALIM

İNSAN HAKLARI VE DÜNYA GENELİNDE OTORİTER UYGULAMALARIN YÜKSELİŞİ BÖLÜM 2

İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ AÇIKLAMASI

Okuduğunuz rehber otoriter güç taktiklerinin insanları nasıl susturabileceği, bölebileceği ve kontrol edebileceğine dairdir. Bu metin siyasi görüş belirtmek ya da hangi hükümet sisteminin en iyisi olduğunu savunmak için değil; korkuların ve farklılıkların siyasi emellere nasıl alet edildiğini, anlatıların nasıl otoriter uygulamaları haklı gösterecek şekilde saptırıldığını ve adaletsizliğin büyümesine sebep olan sistemleri ve söylemleri nasıl sorgulayacağımızı anlamak amacıyla yazılmıştır.

İNSAN HAKLARINI SAVUNMAK İÇİN OTORİTER UYGULAMALARA DİRENMEK

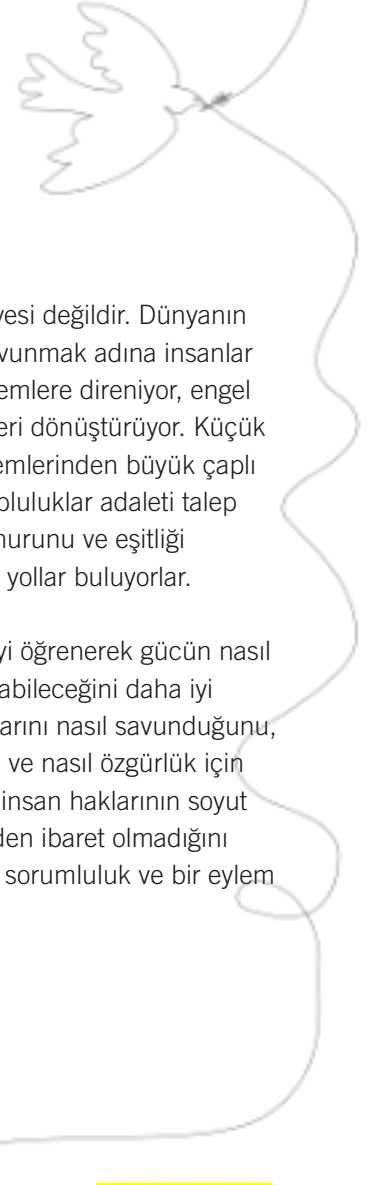
GİRİŞ

Hakları Tanıyalım: İnsan Hakları ve Dünya Genelinde Otoriter Uygulamaların Yükselişi: Bölüm 1'de otoriter uygulamaların gücü pekiştirmek, hesap verebilirlikten kaçınmak ve hakları aşındırmak için kullanılabileceğini görmüş; korku temelli anlatıların belirli toplulukları nasıl hedef gösterebileceğini, baskıyı meşrulaştırabileceğini, özgürlükleri kısıtlayabileceğini ve muhalifleri susturabileceğini incelemiştik.

Okuduğunuz bu bölümde içinde sesimizi yükselttiğimiz, örgütlendiğimiz, direndiğimiz ve yaşadığımız toplumu şekillendirdiğimiz ortak alanlarımızı otoriter uygulamalarla daraltmayı amaçlayanların işaret ve taktiklerine odaklanacağız. Dünya genelinde devletlerle güçlü grupların özgürlükleri nasıl kısıtladığını ve karşılarındakileri nasıl hedef gösterdiğine dair örnekler göreceksiniz. Bu uygulamalar çeşitli şekil ve bağlamlarda karşımıza çıksa da kalıpları çarpıcı bir şekilde benzerdir.

Fakat bu sadece bir baskı hikayesi değildir. Dünyanın dört bir tarafında haklarımızı savunmak adına insanlar kendilerini yüzüstü bırakan sistemlere direniyor, engel yaratıyor ve söz konusu sistemleri dönüştürüyor. Küçük dayanışma ve yardımlaşma eylemlerinden büyük çaplı hareketlere kadar bireyler ve topluluklar adaleti talep etmek; insan haklarını, insan onurunu ve eşitliği savunmak için yaratıcı ve cesur yollar buluyorlar.

Otoriter uygulamaları fark etmeyi öğrenerek gücün nasıl işlediğini ve ona nasıl karşı çıkılabileceğini daha iyi görebiliriz. Bireylerin insan haklarını nasıl savunduğunu, nasıl suistimallere karşı çıktığını ve nasıl özgürlük için alan açtıklarını incelemek, bize insan haklarının soyut prensipler ya da yasal metinlerden ibaret olmadığını hatırlatır. İnsan hakları ortak bir sorumluluk ve bir eylem çağrısıdır.

OTORİTER UYGULAMALAR: DARALAN SİVİL ALANIN TEHLİKE ÇANLARI

Sistemik insan hakları ihlallerini düşündüğümüzde daha çok sembolik vakalar aklımıza gelir. Savaş içerisinde olan, askeri ya da baskıcı yönetimleri düşünürüz. Lakin insan haklarının aşınması her zaman tanklarla ya da sirenlerle ilan edilmez. Bazen gizlice, bir fısıltıyla, belki de şu uyarıyla başlayabilir: "Bunu söyleme!".

Önce gazete manşetleri çarpılır. Ardından barışçıl protestolar yasadışı ilan edilir. Çocuk kitapları yasaklanır. Hatta gazeteciler tutuklanır. İnsanlar sokaktan toplanıp yasal süreçlerden bağımsız, arkadaşları veya ailelerinin haberleri olmadan sınır dışı edilir. Birden insanların düşündüğü, hareket ettiği ve kendilerini özgürce ifade ettikleri alan daralmaya başlar.

Özgür ve adil toplumlarda güç **hukukun üstünlüğü, hesap verebilirlik ve kamusal katılım** aracılığıyla dengelenmektedir. Bunlar özgür bir toplumun "direkleri" olarak tanımlanır. Bu prensipler önemlidir. Hükümettekiler de dahil olmak üzere kimsenin

hukuktan üstün olmadığını ifade ederler. Mahkemelerin adil ve bağımsız olması gerektiği, polisin ve ordunun ise yasalara uymak zorunda olduğu, insanların barışçıl bir şekilde protesto etme, organize olma ve fikirlerini özgürce ifade etme hakkı olduğu anlamına gelir. Aynı zamanda misilleme korkusu olmaksızın hükümetlerin sorgulanabileceği ve onlardan hesap sorulabileceği anlamına gelir.

Fakat liderler sorgulanmayı reddettiğinde, bu prensipleri görmezden gelip zayıflattıklarında bu direklere zarar vermeye başlar. Geline durum özgürlüğün aşındığı ve baskı tohumlarının ekildiği andır.

TANIM: SİVİL ALAN

Sivil alanı sesimizi yükseltmek, örgütlenmek, protesto etmek ve içinde bulunduğumuz toplumu şekillendirmekte katkıda bulunduğumuz ortak alandır. Yürüyüş eylemleri ya da toplantılardan sendikalaşmaya, bağımsız gazetecilik yapmaya ve sivil toplum örgütleriyle gençlik hareketlerine katılmaya kadar birçok yöntemi barındırır. Hükümetlerin protestoları yasaklayarak, insanları gözetleyerek, medyayı sansürleyerek ve eleştirel sesleri kısıtlayarak bu alanı kapatmaya ve halkın katılımını sınırlamaya başlamasına **daralan sivil alan** denir. Bu durum sadece aşırı baskıcı rejimlerde yaşanmaz. Düzenli seçimlerin, meclislerin ve resmi kurumların da bulunduğu ülkeler de dahil olmak üzere tüm dünyada artış gösteriyor. Devletlerin ve güç sahiplerinin insanların karşıt görüşlerini ifade etmelerini engellemesine, sivil alanı kısıtlamasına, gücü pekiştirmesine, hukukun üstünlüğünün altını oymasına ya da zayıflatmasına ve insan haklarını ihlal etmesine **otoriter uygulamalar** denir.

OTORİTER UYGULAMALAR: DARALAN SİVİL ALANIN TEHLİKE ÇANLARI

Otoriter taktikler kendilerini her zaman bu şekilde ilan etmezler. "Ulusal güvenlik" "kamu düzeni" ya da "geleneksel değerlerin koruma" kisvesine bürünebilirler. Genellikle "birlik" çağrısı, kültürel farklılıkları görünmez kılmak için ya da çeşitlik, eşitlik ve kapsayıcılık girişimlerinin üstünü örtmek için kullanılır. Nadiren "haklarınızı kısıtlıyoruz" derler ama izledikleri kalıplar fark edilebilir. İşte dikkat etmeniz gerekenler:

- Olağanüstü hal yasalarının insanları korumak için değil, daha fazla güç elde etmek için kullanılması. Meclislerin susturulması veya görmezden gelinmesi. OHAL'lerin hiç bitmemesi, uygulanan yöntemlerin kalıcı kontrol araçları haline gelmesi.
- Güçler ayrılığını zayıflatmak için anayasa değişiklikleri yapılması. Sivil toplumu susturmak için yasaların çıkarılması ya da mevcut yasaların siyasi hedeflere ulaşmak için amacından sapıtırılması.
- Yargının siyasi müttefiklerle doldurulmasıyla bağımsızlığının, hesap verebilirliğinin ve adaletin zayıflaması.
- Polisliğin askerileşmesi. Zırhlı araçlar ve çevik kuvvetin barışçıl protestoculara, etnik azınlıklara ya da diğer ötekileştirilmiş gruplara karşı kullanılması.
- Denetimsiz gözetleme yapılması. İnsanların kanaatleri, kimlikleri ve internette paylaştıkları yüzünden izlenmesi.
- Eleştirel düşünce ve muhalefetin suç sayılması. Öğretmenler, öğrenciler, gazeteciler, sanatçılar ve insan hakları savunucularının kendilerini ifade etmelerinden ya da baskın anlatıdan başka bir görüş belirtmelerinden ötürü cezalandırılmaları veya tutuklanmaları.

- Karalama kampanyaları ve dezenformasyon. Yetkililerin bilgi kaynaklarını kontrol etmesi ve kamusal anlatıları muhalifleri, göçmenleri ve azınlıkları tehdit gibi göstermek için kullanması. Buna aynı zamanda şeytanlaştırma denir. Baskıyı haklı göstermek ve muhalefeti susturmak için bu grupların "ahlaksız", "ulusal tehdit" "gayrimilli" ya da "dış mihrak" olarak mimlenmesi. Bu anlatılar kafa karışıklığı yaratmak, politikalara destek sağlamak ve muhalifleri karalamak için dezenformasyondan yararlanır.

Endişelenmeniz için bunların hepsinin olmasına gerek yok. Sadece birinin olması ya da bazılarının ilerlemesi dikkatli olmak için yeterli sebeplerdir.

OTORİTER UYGULAMALAR: DARALAN SİVİL ALANIN TEHLİKE ÇANLARI

Haydi 1948'deki İnsan hakları Evrensel Bildirgesinden beri insan haklarını korumayı taahhüt etmiş ülkeler üzerinden küresel olarak artmakta olan otoriter yönetim kalıplarını analiz edelim.

- 1 ► **AFGANİSTAN** Taliban sert bir şekilde kadınların ve kız çocukların haklarını kısıtladı, kamusal hayattan onları çekerek yaşamlarının tüm yönlerini etkili bir şekilde sınırladılar.
- 2 ► **ARJANTİN** Yükselen enflasyon ve artan yoksulluk emeklilerin sokağa çıkmasına yol açtı. Polis ise bu durumun üzerine gerçekleştirilen barışçıl mitinglere biber gazı, plastik mermi ve TOMA'larla müdahale etti. Yaşlılar polisin bu müdahalesinden ötürü yaralandı, çocuklar gözaltına alındı.
- 3 ► **AVUSTRALYA** Çeşitli eyaletler protesto karşıtı kanunlar geçirdi, "yıkıcı" şekilde davranan protestoculara 50,000 Avustralya dolarına kadar ceza kesilmesinin ve 2 seneye kadar hapse atılmalarının yolu açıldı.
- 4 ► **EL SALVADOR** Hükümetin uzun yıllardır devam eden "çete karşıtı" ohal uygulamaları toplu keyfi gözaltıları, işkenceyi ve insanlık dışı hapis koşullarını kalıcılaştırdı. Baskıyı kurumsallaştırarak hukukun üstünlüğünü aşındırdı.
- 5 ► **ETİYOPYA** Devlet yetkilileri tekrarlayan bir şekilde internet erişimini kapattı, telefon iletişimini engelledi, keyfi bir şekilde gazetecileri ve barış protestocuları gözaltına aldı, iç çatışma bağlamında önemli insan hakları örgütlerini kapattı.
- 6 ► **HONG KONG** Hükümet ulusal güvenlik kanunlarını insanları hedef göstermek, kriminalize etmek ve uzun süre gözaltında tutmak üzere kullandı.
- 7 ► **MACARİSTAN** Onur Yürüyüşlerine karşı alelacele çıkarılan kanun, devletin toplanma hakkı ve LGBTİ+ görünürlüğü üzerindeki kontrolünü artırırken yetkililerin Onur Yürüyüşlerini yasaklamasına, LGBTİ+ görünürliğünün kriminalize edilmesine, gözetim araçları kullanmasına ve "çocukları koruma" kisvesi altında ayrımcılığın

meşrulaştırılmasına ve muhalefetin bastırılmasına zemin hazırladı

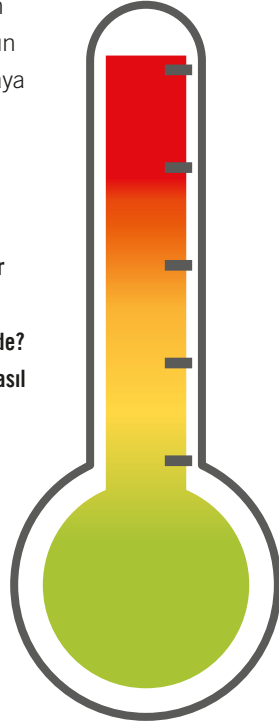
- 8 ► **HİNDİSTAN** Yurttaşlık Düzenleme Yasası (YDY) azınlık Müslümanlara karşı silah olarak kullanıldı. Yetkililer ifade özgürlüğü ve barışçıl toplanma hakkı üzerinde baskı kurarak öğrencilerin YDY'ye karşı düzenlediği protestolara izin vermedi.
- 9 ► **HOLLANDA** Barışçıl protestocular katıldıkları eylemler ve sosyal medya paylaşımları hakkında sorgulandılar, göz korkutma amacıyla yapılmış habersiz ev ziyaretleri sırasında polis tarafından taciz edildiler.
- 10 ► **TUNUS** Cumhurbaşkanı 2021'de iktidarı ele geçirmesinin ardından parlamento feshetti. Otoriter kontrolünü tahkim etmek için yargı bağımsızlığını zayıflatarak keyfi gözaltıları, siyasi saikli soruşturmaları; aktivistlere, göçmenlere ve sivil topluma yönelik yaygın baskıyı kolaylaştırdı.

- 11 ► **TÜRKİYE** Hükümet birçok barışçıl protestoyu hukuka aykırı güç kullanarak bastırdı ve aralarında; "Filistin için Bin Genç"ten 43 kişi ile Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde Feminist Gece yürüyüşüne katılan 169 kişinin de bulunduğu protestocuları keyfi olarak gözaltına aldı.
- 12 ► **RUSYA** Kanunlar STK'leri, gazetecileri, medya kuruluşlarını ve aktivistleri "dış mihrak" olarak tanımlayıp eğitim veya farkındalık kampanyası yürütme haklarını yasakladı, muhalefeti susturdu, kamuya güveni azaltmak ve baskıyı meşrulaştırmak için denetim mekanizmalarını ortadan kaldırdı.
- 13 ► **BİRLEŞİK KRALLIK** Yüzlerce kişi Filistin yanlısı bir doğrudan eylem grubunun terörist ilan edilmesini protesto ettikleri için tutuklandı.
- 14 ► **ABD** Kitaplar yasaklandı, protestolar yasadışı bir şekilde kısıtlandı, eğitim sistemleri lağvedildi, yurttaşlar ve göçmenler dev hapisaneleri ile bilinen El Salvador'a yargı süreci olmaksızın gönderildi.

OTORİTER UYGULAMALAR: DARALAN SİVİL ALANIN TEHLİKE ÇANLARI

Görebildiğiniz gibi otoriter uygulamalar çeşitli şekiller almakta olsa da bazı ortak niteliklere sahiptirler: otoriter gücü artırmak, hesap verebilirlikten kaçınmak ve muhalefeti susturmak sınırlamak amacıyla insan haklarının zayıflatılması, hukukun üstünlüğünün hiçe sayılması, sivil alanın daraltılmaya çalışılması ve barışçıl protestoların kısıtlanması bunlar arasındadır

İçinde bulunduğunuz bağlam hakkında düşünmek için bir dakikanızı ayırın. Bu tür uygulamalar sizin yaşadığınız yerde gerçekleşiyor mu? Gerçekleşiyorsa, nerede? Yaşadığınız yerde sivil alanın hararetini nasıl ölçersiniz?

SİVİL ALAN TERMOMETRESİ

Bir ülkenin sivil alanının ne kadar sağlıklı olduğunu görebilmek için sıcaklığını ölçebilseydiniz nasıl olurdu? Aşağıdaki sivil alan termometresi resmi bir ölçüm aracı değildir ancak farklı toplumlarda kamusal yaşamın ne kadar açık veya kısıtlı olabileceğine dair düşünmeye yardımcı olmak için tasarlanmış bir araçtır.

► **ABLUKA ALTINDA** Sadece resmi söylemlere izin verilir, haklar kısıtlanır.

► **KRİTİK** Protestolar yasaklıdır, medya kontrol edilmektedir, yerel gruplar lağvedilmiştir.

► **DARALMAKTA** Muhalif sesler gözaltına alınır aralama kampanyaları, yürütülür artan gözetim vardır.

► **UYARI VERİYOR** Yasal kısıtlamalar artar, tehdit başlar, dezenformasyon yayılır.

► **Serbest Özgür:** Hür basın, baskıya uğramayan protestolar ve güçlü yerel gruplar bulunur.

DÜŞÜNELİM:

- Her seviyeye uygun örnek ülkeler verebilir misiniz?
- Kendi topluluğunuzu ya da ülkenizi hangi seviyeye koyardınız?
- Tehlike çanlarını ve verilen örnekleri düşündüğünüzde şaşırdınız mı? Size nasıl hissettirdi?
- Kendi ülkenizi düşünürseniz sivil alan sizce daha mı genişledi yoksa daraldı mı? Fark nereden kaynaklandı?
- Otoriter uygulamaları azaltmak veya engellemek için siz veya parçası olduğunuz topluluk hangi eylemleri gerçekleştirebilir?

Otoriter uygulamaları fark etmek onlara direnmenin ilk adımıdır. Bir çerçeve olarak insan hakları burada devreye girer; izafi fikirler olarak değil, insanların otoriter uygulamalara karşı kullanabilecekleri ortak araçlar olarak. Bu çerçeveler insan haklarını savunanlar için dil, koruma ve güç olur. Devletlerin birincil görevi insan haklarına saygı duymak, onları korumak, hayata geçirmek ve kapsamlı bir şekilde uygulanmalarını sağlamaktır. İnsan hakları tercihe bağlı değildir ve evrenseldir.

UYGULAMADA İNSAN HAKLARI: DAYANIŞMA, DİRENİŞ VE KENDİNİ KORUMA

Güç, eleştirel sesleri susturmak ve insan haklarını sınırlamak için kullanıldığında nasıl cevap verebiliriz?

İyi işleyen, özgür toplumda kanunlar konuşma, organize olma, protesto etme ve adalet arama gibi haklarımızı koruyan bir kalkandır. Lakin güç sahipleri kanunları silah olarak kullanmaya başladığı zaman- örneğin kendilerini eleştirenleri hedef göstererek, kuralları güçlerini pekiştirmek için saptırarak ve korku yayarak- insanlar yeni risklerle karşı karşıya kalır. Keyfi uygulamalar, kriminalizasyon, gözetim, misilleme ve insanları şeytanlaştırma; insan hakları savunucularını, aktivistleri, gazetecileri, göçmenleri, mültecileri, etnik azınlıkları ve diğer ötekileştirilmiş grupları -yani güç sahiplerinin tehdit olarak gördüğü neredeyse herkesi- hedef göstermek için kullanılan yaygın araçlar haline gelir.

Böyle anlarda bile **insanlar pes etmemiş, uyum sağlamış ve direnmişlerdir.**

Topluluklar sivil alanın daralmasına ve hesap verebilirlik, ifade, barışçıl toplanma ve örgütlenme özgürlükleri gibi kamusal özgürlüklerin kısıtlanmasına barışçıl, güçlü cevaplar vermişlerdir.

İnsan hakları sadece koruma sağlamakla kalmaz, aynı zamanda eylem çağrısıdır. Otoriter devletlere doğrudan yanıt olarak ortaya çıkan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi bize hükümetlerin insan haklarına saygı duyma, onları muhafaza etme, uygulanabilir kılma görevi olduğunu hatırlatır. Her birey ve grup bu hak ve özgürlüklerin desteklenip savunulmasına katkıda bulunabilir.

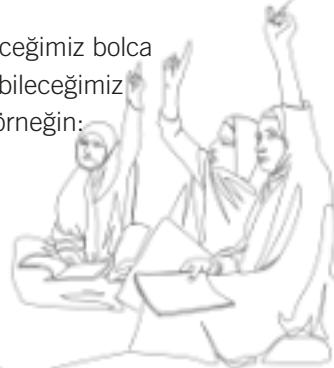
Otoriterliğe karşı kullanabileceğimiz bolca araç ve gerçek hayatta görebileceğimiz barışçıl direniş şekli vardır, örneğin:

1 ► KARŞILIKLI YARDIMLAŞMA VE TOPLU DAYANIŞMA

- Yerel bağlantıları birbirimize gıda, güvenlik, destek ve bilgi sağlamak için kullanmak.
- Hedef gösterilenleri, yasal süreçlerin giderlerini finanse edecek bağışlarla ya da barışçıl direniş gruplarıyla desteklemek.
- Baskıya, sansüre ya da insan hakları ihlallerinde rol oynayan şirketlere direnmek için boykot düzenlemek.

2 ► DİRENİŞ OLARAK EĞİTİM, KÜLTÜR VE YARATICILIK

- Başkalarını bilgilendirin ve kendi topluluklarımızda başlayacak şekilde evrensel bir insan hakları kültürü oluşması için bilinci artırmaya çalışın.
- Sanat, müzik, mizah, hiciv ve hikaye anlatılarını insanları harekete geçirmek, zararlı fikirlere ve mesajlara karşı çıkmak için kullanın.
- Çeşitliliği kutlamak ve baskı altında bile dayanıklılığı göstermek için kültürel etkinlikler gerçekleştirin.

UYGULAMADA İNSAN HAKLARI: DAYANIŞMA, DİRENİŞ VE KENDİNİ KORUMA

3 ► DİJİTAL ARAÇLAR VE ÇEVİRİMİÇİ AKTİVİZM

- ▷ Güvenli bir şekilde organize olabilmek için şifreli mesajlaşma ve güvenilir platformlar kullanın.
- ▷ İnsan hakları ihlallerini ve olası tehditleri kaydetmek için açık kaynak araçlar geliştirin.
- ▷ Bilgiyi toplumsallaştırmak, topluluklar kurmak ve sansürü aşmak için çevrimiçi platformlar kurun.

Bunlar hepimizin otoriter uygulamalara karşı yapabileceği şeylerden bazılarıdır.

Elbette her eylem anında değişikliğe yol açmayacaktır ancak hak karşıtı veya nefret dolu bir dil kullanıldığını duyduğunuzda sesinizi yükseltmek değişim olanağına kapı açar.

4 ► STRATEJİK DAVALAR VE SİVİL İTAATSİZLİK

- ▷ Adil olmayan kanunlara ve uygulamalara karşı çıkmak için barışçıl sivil itaatsizlik eylemleri ya da kampanyalar yürütürken aynı zamanda hak temelli çözümler ve umut odaklı söylemlerde bulunun.
- ▷ Fotoğraf ya da video çekerek; insan hakları ihlalleri hakkında rapor yazarak ya da adaletsizliği vurgulayarak yurttaş gazeteciliği yapın.
- ▷ Yasal süreçlere başvurun, Birleşmiş Milletler'den ya da yerel insan hakları organizasyonlarından destek alın.

“Güçsüz ile güçlü arasındaki çelişkiye kayıtsız kalmak tarafsızlık değil, güçlünün yanında olmaktır.”

Paulo Freire

UYGULAMADA İNSAN HAKLARI: DAYANIŞMA, DİRENİŞ VE KENDİNİ KORUMA

MİRAS KUTUSU

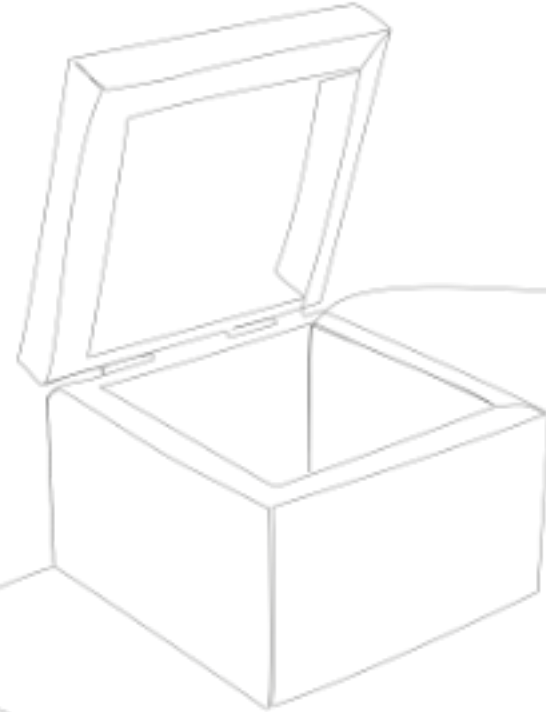
"Gelecek" adı verilen bir kutunun elinize geçtiğini düşünün. Bu kutu istememiş de olsanız artık elinizde. Ağır, eskimiş ve kuşaklar boyu el değiştirmiş bir kutu. Kutuyu açtığınız zaman "Şöyle konuş", "Şunlara güvenme", "Para başarı, başarı da güç demektir" ya da "Kendinden başka kimse seni kollamaz" gibi ifadeler görüyorsunuz.

Aynı zamanda güzel şeyler de buluyorsunuz. Aşk hikayeleri, adalet hayalleri, barış sembolleri ve dayanışma türküleri... Fakat bütün bunlar "sömürgecilik", "kâr" veya "kontrol" gibi klasörlerin altına yerleştirildiğinden erişilemez durumda.

Tartışma soruları:

- ▷ Miras aldığınız fikir ve sistemlerden hangilerini korumak istersiniz? Bu mirasın hangi kısımları sorgulanmalı, yeniden değerlendirilmeli veya çöpe atılmalıdır?
- ▷ Birisinin size "kutudakileri değiştirme hakkın yok" dediğini düşünün. Eğer böyleyse kutuda neyin olup olmayacağına kim karar veriyor?
- ▷ Geleceğe kimin karar verdiğini sorduğumuzda şunu düşünmeliyiz: "Bundan kim faydalanıyor?", "Kim dışlanıyor?" ve "İnsanların hakları ellerinden alınıyor mu?".
- ▷ Herkesin insan haklarına erişebilmesi için bahsedilen olgulara karşı çıkma ve onları değiştirme gücümüz olduğunu düşünüyor musunuz?

*Hak sahipleri olarak
içinde yaşadığımız
dünyayı
şekillendirebiliriz.*

UYGULAMADA İNSAN HAKLARI: DAYANIŞMA, DİRENİŞ VE KENDİNİ KORUMA

Gerek eski gerek yeni otoriter uygulamalara direnmek yer yer imkansız gibi gelebilir fakat böyle durumlarda bireylerin, grupların ve toplulukların eylemleri insan haklarını korumak için elzemdir.

Bu kısımda dünya genelinde hükümetler ve güçlü şirketlerin otoriter ve hak karşıtı uygulamalarına karşı sessiz kalmayan insanları göreceksiniz:

- 1 ► Belarus'ta beyaz elbiseler giyen kalabalık kadın grupları polisin gücünü kötüye kullanmasını ve protestolara yönelik baskılara karşı çıkmak için insan zinciri oluşturdu.
- 2 ► Kolombiya'da polis şiddetine karşı grafiti kampanyaları yapıldı.
- 3 ► Küresel yurttaşlık girişimi olan Özgürlük Filosu sistematik bir şekilde İsrail tarafından insani yardım alması engellenen Gazze'ye yardım götürmeye çalıştı.
- 4 ► Hong Kong'da demokrasi yanlısı protestocular Tinder, Pokémon Go ve AirDrop gibi uygulamaları anonim bir şekilde Çin'in internet engelini

- 5 ► İran'da insanlar güvenlik güçleri tarafından tanınmamak ve sembolik bir direniş sergilemek amacıyla mahallelerinde eşgüdömlü olarak ışıkları söndürüp evlerinden "Kadın, Yaşam, Özgürlük" sloganları attılar.
- 6 ► Birleşik Krallık, Danimarka ve İsveç'teki aktivistler Ukrayna savaşında Rusya ile enerji ticaretine devam eden şirketleri hedefledi.
- 7 ► ABD'de mahalle sakinleri göçmenlik bürosu (ICE) ajanları tarafından yapılan baskınlar sırasında gözaltına alınan insanların haklarını haykırdılar.

Aklınıza yakın vakitlerde gördüğünüz barışçıl direniş ya da insan hakları savunusu örnekleri geliyor mu? Peki ya tarihsel örnekler?

UYGULAMADA İNSAN HAKLARI: DAYANIŞMA, DİRENİŞ VE KENDİNİ KORUMA

Söz konusu eylemler barışçıl olsa da genellikle risk taşırlar. Bu yüzden bir eylem gerçekleştirirken riskleri ölçmek, hem dijital hem de gerçek dünyada kendiniz ve etrafınızdakileri korumayı öğrenmek ve size sağlanmasa bile haklarınızı bilmek önemlidir.

Haklar tehdit edildiğinde çaresiz hissetmek doğaldır. Ancak insanlar her yerde direniyor; sınırların ve kimliklerin ötesinde, küresel bir cesaret hikayesinin parçasıyız. Birbirimizi koruduğumuz, baskıya karşı dik durduğumuz, sorgulamaya ve sisteme karşı çıkmaya devam ettiğimiz sürece özgürlük için alan yaratırız. Buna sivil güç denir.

Bilmek ilk, hissetmek ise sonraki adımdır. Eyleme geçmek değişimi yaratır. Gerek bu konuları ilk defa öğreniyor olun, gerekse günlük hayatta tecrübe edin, oynadığınız rol her şekliyle değerli. Konuşun, paylaşın, destek olun ve varlığınızı gösterin. İster küçük çevrelerde olsun isterse de küresel kampanyalarda, eylemler insanların açık bir şekilde umursadıklarını göstermeleriyle başlar. İnsan hakları mücadelesi başkalarına değil, bize aittir.

ÖNCE GÜVENLİK: KENDİNİZİ KORUMAK İÇİN PRATİK ÖNERİLER

- ▷ Haklarınızı öğrenin ve diğerleriyle paylaşın
- ▷ Signal gibi güvenli mesajlaşma uygulamaları kullanın.
- ▷ Acil durum bağlantılarınızı ezberleyin.
- ▷ Riskli durumlarda yalnız hareket etmeyin.
- ▷ İnsanların mahremiyetini koruyun
- ▷ Ruhsal ve fiziksel sağlığınıza dikkat edin.

UYGULAMADA İNSAN HAKLARI: DAYANIŞMA, DİRENİŞ VE KENDİNİ KORUMA

DÜŞÜNELİM: İNSAN HAKLARI BENİM İÇİN NEDEN ÖNEMLİ?

İnsan hakları kişisel olarak sizin için neden önemli? Neleri önemsiyorsunuz?

Değerlerimizi, gelecek umutlarımızı ve nasıl bir toplumda yaşamayı istediğimizi düşünelim. Aşağıdaki cümleleri size uygun şekilde tamamlayın:

- ▶ **İnsan haklarını önemsiyorum, çünkü...**
(Tecrübelerinizi, içinde bulunduğunuz topluluğu ya da özellikle ilgilendiğiniz bir konuyu düşünün.)
- ▶ **Benim için önemli olan insan haklarından biri...**
- ▶ **Yaşamak istediğim toplumda...**
- ▶ **Hukukun üstünlüğü önemlidir çünkü....**
(Hakkaniyeti, eşitliği, hesap verebilirliği, ve gücün kontrolsüz bırakıldığında olabilecekleri düşünün)
- ▶ **İnsan haklarını desteklemek için yapabileceğim eylemlerden biri...**
- ▶ **Değişimin ...'dan başladığını düşünüyorum.**
(Değişim nerede, ne ile başlar?)

Değişim yaratmak için uzman ya da lider olmanıza gerek yok. Şu an olduğunuz yerden, elinizdeki imkanlarla başlayabilirsiniz. Okulunuzda, ailenizde, grup sohbetlerinizde ya da mahallenizde...

Değişim sıradan insanlar konuştuğunda, organize olduğunda, birbirlerini koruduğunda ve daha iyi bir dünya hayal ettiğinde başlar. İnsan hakları, tıpkı umut gibi, küçük jestlerle başlar.

GELECEĞİMİZE KİM KARAR VERİYOR?

Dünya genelinde, Rusya'dan ABD'ye, Çin'den Birleşik Krallık'a, Venezuela'dan Kongo Demokratik Cumhuriyeti'ne, İsrail'den Myanmar'a otoriter uygulamalar çeşitli biçimlere bürünebilir. Fakat ortak noktaları gücü pekiştirmek, hukukun üstünlüğünün altını oymak, hesap verebilirlikten kaçınmak ve insan haklarını alenen hiçe sayıp ihlal etmektir.

Değişimin gerçekleşebilmesi zor gözükse de geçtiğimiz on yıllarda karşılaştığımız insan hakları kazanımları bunun otoriter anlatı ve uygulamaların yangın gibi yayıldığı ortamlarda bile gerçekleşebileceğini gösteriyor.

Atılması gereken ilk adım, otoriter uygulamaların tüm çeşitlerinin sınırlanması ve tersine çevrilmesi için onları besleyen anlatıları tanımaktır. Sonraki adım ise değişim ve insan haklarına saygı duyulmasına katkıda bulunacak gücümüz olduğunun farkına varmaktır. Bu uygulamalara karşı çıkmak ve onları değiştirmek aşağıda belirttiğimiz üzere hem toplu hem de bireysel bir çabadır, bu ister kendi haklarınızı savunmak, isterse de başkalarının haklarını savunmak adına dayanışmak için olsun.

“**İNSANLARIN
GÜÇLERİNDEN
FERAGAT ETMESİNİN
EN YAYGIN YOLU,
GÜÇSÜZ OLDUKLARINI
DÜŞÜNMELEERİNDEN
GEÇER**”
Alice Walker

Sürekli öğrenmeye devam etmek, sorgulamak ve kendi fikirlerimizi oluşturmak önemlidir. Özellikle de yanlış bilgiler, propaganda ve taraflı hikayeler güç sahiplerinin çıkarlarını korurken.

Daralan sivil alan, hukukun üstünlüğünün görmezden gelinmesi ve barışçıl direnişin yasaklanması gibi konulardan hangisi sizi en çok etkiledi? Hangisi sizi düşündürdü ya da meraklandırdı?

Belki de elinizde cevaplardan çok sorular kaldı. Sorun yok! Aslında öğrenme tam da burada başlar. Önemli olan ilgiyi kaybetmemek ve daha derinlemesine araştırmak için güvenilir, hak temelli kaynaklar aramaktır.

OTORİTER UYGULAMALARA DİRENMEK VE KARŞI DURMAK İÇİN ATILABİLECEK ADIMLAR

Tüm bunlarla ilgili daha fazla bilgi toplamanızı öneririz. İlerideki araştırmalarınız için temel oluşturabilecek bazı önerileri aşağıda bulabilirsiniz. Bu önerilerden bazıları biraz daha detaylı araştırma gerektirebilir.

1. Toplumunuzda veya medyada karşılaştığınız korku, baskı ve kontrol anlatılarını fark edebiliyor musunuz? Sizi ve başkalarını nasıl etkiliyor?
2. Güç sahiplerinin yoksulluk, güvensizlik ya da konut krizi gibi toplumsal sorunlardan ötürü belirli bir grubu suçladığı bir durumu hatırlayın. İnsan hakları bakış açısı kullanılarak nasıl alternatif sebepler öne sürülebilir?
3. İnsanlar korkuya ve adaletsizliğe çeşitli şekillerde karşı çıkıyor. Sizin bulunduğunuz yerde direniş nasıl olabilir? Sizi harekete geçmeye, konuşmaya veya orada bulunmaya iten kişi ya da şey nedir?

4. Gündelik direnişin bir fark yarattığına ne zaman tanık olduğunuz? Ses yükseltmek, soru sormak veya birinin kendini güvende hissetmesine yardımcı olmak gibi küçük eylemlerin bir değişim yarattığını gördünüz mü?
5. "Ya hep beraber, ya hiçbirimiz" sözünün burada tartışılan konular ya da insan haklarıyla ilişkisi hakkında ne düşünüyorsunuz?
6. Sessiz kalmak ne zaman bir güvende kalma yöntemi, ne zaman suç ortaklığıdır? Aradaki farkı nasıl bulabiliriz? Eskiden "normal" olduğunu düşündüğünüz şeylerden hangisinin daralmakta olan bir sivil alanın uyarı işareti olduğunu fark ettiniz?

DAHA FAZLA BİLGİ ALMAK İSTER MİSİNİZ?

Amnesty Academy bünyesinde çeşitli insan hakları konularında kendi hızınızda ilerleyebileceğiniz kurslara katılabilirsiniz. Burada 15 dakikalık kısa derslerden birkaç saate yayılan daha uzun eğitimlere kadar birçok seçenek mevcut. İncelemek için:

<https://academy.amnesty.org/>

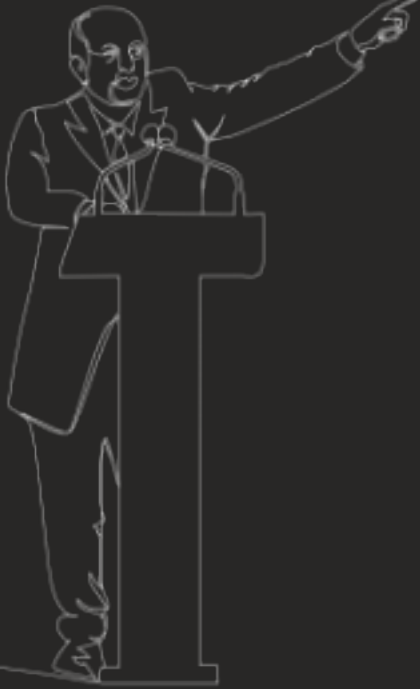
Kahoot'daki mini testlere buradan erişebilirsiniz:

<https://create.kahoot.it/course/f9699fd2-623d-4980-acaf-8245c3a56598>

DİPNOTLAR

HAKLARI TANIYALIM

İNSAN HAKLARI VE DÜNYA GENELİNDE OTORİTER UYGULAMALARIN YÜKSELİŞİ

İndeks: POL 32/0426/2025
Orijinal dili: İngilizce

Dizgi & Tasarım: Off Colour Design
Editörlük: Claire Mahon